

Μορφολογία

Μέρη της λέξης: **ρίζα, θέμα, προσφύματα (προθήματα, επιθήματα, ενθήματα)**

Λεξικά – γραμματικά μορφήματα

Κλιτικά – παραγωγικά μορφήματα. Σύνθεση

Ελεύθερα – δεσμευμένα μορφήματα

Μόρφημα – Μορφές. Προσδιορισμός **βασικού τύπου** και **αλλομόρφων**

Μορφολογική τυπολογία γλωσσών: **αναλυτικές** [ή απομονωτικές] – **συνθετικές (συγκολλητικές – κλι(ικ)ές [ή διαχυτικές]** γλώσσες)

Προτεινόμενα: «Μορφολογία (σημειώσεις)». Συμβουλευτείτε: Φιλιππάκη-Warburton, *Εισαγωγή στη θεωρητική γλωσσολογία*, σ. 74-82· Γούτσος, *Γλώσσα*, κεφ. 5.

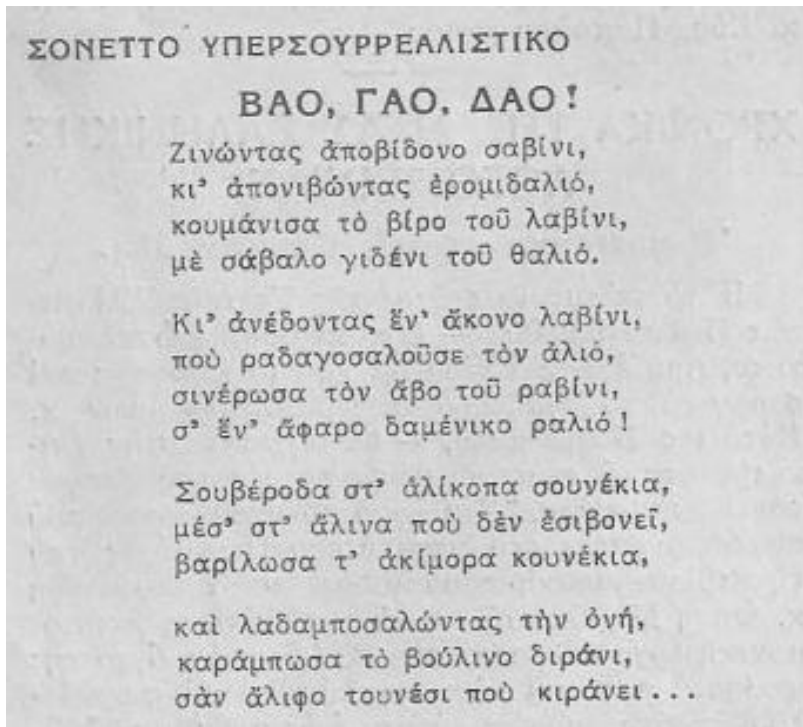
The image shows a Google search for 'μορφολογία' (morphology) and a diagram titled 'ΜΟΡΦΗΜΑ' (MORPHEME). The diagram classifies morphemes into 'ΛΕΞΙΚΟ' (Lexical) and 'ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟ' (Grammatical). Lexical morphemes are further divided into 'Ελεύθερο' (Free) and 'Δεσμευμένο' (Bound). Free lexical morphemes are exemplified by 'φως, χθες'. Bound lexical morphemes are exemplified by 'βλεπ-, παιδ-, ωραι-, υδρ-'. Grammatical morphemes are also divided into 'Ελεύθερο' (Free) and 'Δεσμευμένο' (Bound). Free grammatical morphemes are exemplified by 'και, σε, σαν'. Bound grammatical morphemes are exemplified by '-ω, -ς, ξε-, ανα-, -ικ-, -ίζ-'.

Ασκήσεις

1. Αναγνωρίστε τα μορφήματα της αγγλικής:

1.en-courage-ment 2. king-dom-s 3. stud-ent-hood 4. anti-soviet-ism 5. bi-annu-al-ly 6. read-ing-s 7. truth-ful-ly 8. un-accept-able.

2. Αναγνωρίστε τα μορφήματα (ποίημα του Ν. Λαπαθιώτη):

3. Προσδιορίστε τα μορφήματα της γλώσσας Congo Swahili. Εξετάστε πρώτα τα δεδομένα της πρώτης στήλης και μετά τα δεδομένα της δεύτερης. Σε ποιο λάθος μάς οδήγησαν τα ελλιπή δεδομένα της πρώτης στήλης; (Θ. Παυλίδου, *Επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης*, με διορθώσεις)

ninasema	«μιλάω»		«ιεορβουοι οθ»	επισατε
wunasema	«μιλάς»		«ωορβουοι οθ»	πιτασα
anasema	«μιλάει»		(ιρσου) «εζορβουοι»	αίσιμα
ninaona	«βλέπω»		«οζορβουοι»	πιίσιμα
ninapika	«χτυπώ»		«ιεζορβουοι»	απασαμα
ninamurika	«τον χτυπώ»		«οζορβουοι»	πιπασαμα

4. Εξετάστε τα δεδομένα από την τουρκική και απαντήστε στις ερωτήσεις:

el	«το χέρι»	elleriniz	«τα χέρια σας»
elim	«το χέρι μου»	ev	«το σπίτι»
elimden	«από το χέρι μου»	evden	«από το σπίτι»
elin	«το χέρι σου»	evim	«το σπίτι μου»
eller	«τα χέρια»	evimiz	«το σπίτι μας»
ellerim	«τα χέρια μου»	evler	«τα σπίτια»
ellerimden	«από τα χέρια μου»	evlerim	«τα σπίτια μου»
ellerimiz	«τα χέρια μας»	evlerimiz	«τα σπίτια μας»
ellerin	«τα χέρια σου»		

1. Ποιο μόρφημα της τουρκικής αντιστοιχεί στις παρακάτω σημασίες: «μου» (κτητ.), «μας» (κτητ.), «σου» (κτητ.), «σας» (κτητ.), «από», ΠΛΗΘ., ΕΝΙΚΟΣ;
2. Με ποια σειρά συντάσσονται τα διάφορα μορφήματα (Ρίζα, Κτητ. Αντωνυμία: α' πρ. εν./πληθ., β' πρ. εν./πληθ., Πρόθεση, Αριθμός: εν./πληθ.) που απομονώσατε στην προηγούμενη ερώτηση;
3. Μεταφράστε στα τουρκικά τις φράσεις: «από το χέρι», «από το σπίτι σου».
4. Με βάση την ανάλυσή σας των μορφημάτων, τι είδος γλώσσας είναι η τουρκική (αναλυτική, συνθετική — συγκολλητική, κλιτή) και γιατί;
5. Προσδιορίστε τα μορφήματα της γλώσσας των Αζτέκων Michoacan (Fromkin, Rodman, Hyams, *Εισαγωγή στη μελέτη της γλώσσας*, 165):

nokali	«σπίτι μου»	nokalimes	«σπίτια μου»
mokali	«σπίτι σου»	ikali	«σπίτι του»
kalimes	«σπίτια»	mopelo	«σκύλος σου»
mopelomes	«σκύλοι σου»	ipelo	«σκύλος του»
nokwahmili	«χωράφι μου»	mokwahmili	«χωράφι σου»
ikwahmili	«χωράφι του»		«σπίτι»
	«χωράφια»		«σκύλοι του»
mahkwa	«φίλος»		«φίλοι μου»
	«σκύλος»		«χωράφι»

6. Προσδιορίστε τα αλλόμορφα του πληθυντικού ονομάτων στ' αγγλικά. Διατυπώστε τον κανόνα.

[ʒ]	əʒeɪʒ	[o]	woʊ		
[ʃ]	ʃɪʃ	[ɪ]	eɪ		
[z]	zʌz	[u]	u		
[s]	mes	[ɝ]	ɝ	[k]	koʊk
[ʒ]	ʒeɪʒ	[p]	p	[t]	t
[ʃ]	ʃɪʃ	[b]	b	[p]	p
	[z]		[z]		[s]
	ʒ		ɝ		a.

7. Προσδιορίστε την κατανομή των αλλομόρφων /γραφ-/ και /γραφ-/ του μορφήματος {γραφ} (γράφ-ω).
8. Προσδιορίστε τα αλλόμορφα του μορφήματος {ραν-} (ράβ-ω).
9. Προσδιορίστε τα αλλόμορφα του προθήματος {συν-}. Ποιος τύπος είναι ο βασικός;

συμψηφίζω, συμφωνώ, συνδέω, συνδύαζω, συνταιριάζω, συνταξιοδοτώ, συρράπτω, συρρικνώνομαι, συσσωρεύω, συσφίγγω, συγκαλώ, συγκινώ, συγχαίρω, συγγέω, συζεύω, συλλαβίζω, συλλυπούμαι, συμβαδίζω, συμβάλλω, συμμαζεύω, συμμαχώ, συμπαρίσταμαι, συμπονώ, συναρπάζω, συνεπάγομαι,
...
10. Προσδιορίστε τα αλλόμορφα του προθήματος {εν-}. Ποιος τύπος είναι ο βασικός;